

Vynálezce hudebních nástrojů Jaroslav Machát

MARKÉTA KRATOCHVÍLOVÁ

Jaroslav Machát
Fotografie / Photograph,
ca. 1950
NM-ČMH

V historii českého nástrojařství najdeme vedle tvůrců rozvíjejících a zdokonalujících hudební nástroje v návaznosti na tradice také osobnosti přinášející vlastní vize a experimentující s nezvyklými myšlenkami. Nežřídkou byli tito experimentátoři primárně aktivní v jiných oborech a konstrukce hudebních nástrojů byla vedlejším produktem. Známou postavou je kněz Prokop Diviš, který vedle hromosvodu sestrojil také pravděpodobně první hudební nástroj využívající elektrickou energii.¹ Příznačné pro tyto vynálezce je jejich renesanční rozpětí zájmů někdy až připomínající postavu českého génia Jára Cimrmana.

To je možné říci i o zcela reálném vynálezci hudebních nástrojů Jaroslavu Machátovi. Ten, ač hlavní profesí konstruktér leteckých přístrojů, i mimo své zaměstnání vymýšlel a stavěl nejrůznější přístroje, například fotoaparáty, dalekohled, motocykl nebo perpetuum mobile, které bylo vystaveno na technické výstavě v paláci U Hybernů. Byl nadán jazykově, jako samouk ovládl vedle ruštiny, angličtiny, němčiny a francouzštiny také srbštinu, japonštinu, latinu či esperanto. Jaroslav Machát byl milovníkem vážné hudby, hrál na violoncello a komponoval. Jeho hudební zájmy, zručnost a vynalézavost se pak zajímavým způsobem propojily při konstrukci netradičních hudebních nástrojů. Ve sbírce oddělení hudebních nástrojů Českého muzea hudby je uloženo osm dřevěných strunných nástrojů, získaných od paní Julie Perníkové,² švagrové Jaroslava Macháta.

Naši mají čtyři děti. Nejstarší jsem já, pak je sestra Božena, Pepa a Láďa. První tři jsme se narodili v Sychrově a poslední Láďa ve Slavošově. (...) Tatínek vypravuje, že když mu bylo osm roků, porazil dědeček někde na milíři (v Sychrově) javor a nechal z něho udělat lavici. Na té lavici jsme se jako děti v Sychrově vozili a nyní mám z ní vyřezanou mandolínu. (...) Narodil jsem se v roce 1911, chodil jsem v Praze do průmyslovky a v roce 1931 jsem dělal maturitu. Vojákem jsem nebyl a válku jsem prožil v Praze. Oženil jsem se v roce 1942 a nyní jsem zaměstnán v Praze na ministerstvu průmyslu. (...) Moje manželka Hedvika je narozena v roce 1917 v Praze a je zaměstnána

1) Strunný nástroj nazvaný Denis d'or (Zlatý Diviš) poháněný elektřinou z leydenských lahví byl zkonstruován roku 1753. Nástroj se do dnešních dnů nedochoval.

2) Paní Perníková poskytla fotografii Jaroslava Macháta a telefonicky i písemně doplnila řadu informací a osobních vzpomínek na něj.

na ministerstvu pošt. Vzali jsme se v roce 1942 a v roce 1945 se nám narodila dceruška Hedvička. Za deset dní po narození nám zemřela. Nemohli jsme ji zachránit, poněvadž bylo za války málo léků. Od té doby nemáme nic. To je asi tak všechno, co bych vám chtěl napsat o příbuzných.³

Jaroslav Machát se narodil 27. května 1911 v Sychrově-Vrbce u Ledče nad Sázavou Josefu a Anně Machátovým. Otec byl silniční dělník, matka v domácnosti. Jaroslav Machát se vyučil strojníkem u firmy Brothánek-strojník v Ledči a pokračoval na Vyšší průmyslové škole strojnické v Praze. V době krize ve třicátých letech se živil jako frézař, zámečník, šofér, ale i dalšími příležitostnými zaměstnáními. Poté vystřídal několik míst technických i úřednických v různých firmách a institucích (LETOV, ČKD, TATRA, Ministerstvo průmyslu, Motorlet). V roce 1954 nastoupil jako konstruktér leteckých přístrojů do Výzkumného a zkušebního leteckého ústavu v Praze.⁴

Během své práce v této instituci se věnoval zkoumání činnosti leteckých motorů a vývoji nových konstrukcí. V databázi Úřadu průmyslového vlastnictví můžeme najít čtrnáct Machátových patentů, mimo jiné patenty s názvy: Uspořádání hrotových kontaktů pro gyroskopické přístroje, Rotor gyroskopu poháněného elektricky, Maznička pro motory gyroskopických přístrojů, Pojistná předložka zejména pod hlavy zápuštných šroubů, Gumový tlumič pod letecké přístroje, Pojistná čelistová matice, Libelový spínač, Uspořádání autosynu nebo selsynu ukazatele pro dálkový přenos krouticího momentu, Gyroindukční kompas, Hořák pro naftová kamna, Dvoudobý kulový spalovací motor, Mechanické čidlo akcelerometru upravené na odpudivém magnetickém polštáři. Ve Výzkumném a zkušebním leteckém ústavu pracoval Jaroslav Machát až do důchodu, kam odešel v roce 1971. Zemřel 8. ledna 1976 v Praze.

V roce 1988 získalo Národní muzeum od paní Julie Perníkové osm nástrojů, které Jaroslav Machát navrhl a sestrojil. Jeho nástroje, ve všech případech strunné, se vyznačují atypickou konstrukcí, výraznou řezbou s přírodními a erotickými motivy a až ďábelským vzhledem. Na deskách nástrojů jsou rovněž často vypáleny texty poeticky popisující okolnosti jejich vzniku a dokumentující myšlenky, jimiž se v té době Machát zabíral. V následující části jsou představeny jednotlivé položky této kolekce v pořadí podle inventárních čísel, která jim byla přidělena v Českém muzeu hudby.

Mandolína či mandolínový kvintón (E 2568) má dvanáct strun napínaných čtyřmi strojkovými komplety. Korpus je zdobený řezbou s fantastickými figurálními motivy, kostí a perletí, hmatník je ze světlého a tmavého dřeva. Ozvučný otvor je kryt klapkou, která se ovládá pákou. Zadní deska je zdobena řezbou rodné chalupy Jaroslava Macháta a napsaným:

3) Citováno z dopisu Jaroslava Macháta příbuzným do Ameriky. Dopis byl napsán zřejmě v květnu roku 1946, protože Machát se tu zmiňuje o poválečném životě v Praze a o situaci před volbami do Národního shromáždění „26. t. m.“

4) Výzkumný a zkušební letecký ústav v Praze laskavě poskytl ze svého archivu výpis, který posloužil jako důležitý pramen k Machátově životopisu.

...když bylo mému tatínkovi asi 8 let, porazil dědeček u mé rodné chalupy v Sichrově⁵ javor, ze kterého později dal zhotoviti lavici. Lavice stávala „v seknicí“ u kamen a moje maminka na ni dlouhá léta stavěla dřezek na nádobí s mosaznými obroučkami. Na oslavu vítězného skončení druhé světové války zhotovil jsem z této červotočem již značně poškozené lavice v kombinaci s jinými druhy dřev podle vlastních návrhů tento mandolinový kvinton. Praha 1945 – Jaroslav Machát.

Citera (E 2569) z překlížky vznikla někdy mezi lety 1950 a 1970. Má sedmáct strun, její korpus je vybaven několika držáky a rukojetěmi a dvěma opěrkami pro pravou ruku. Ve spodní části lubu se nachází ozvučný otvor s krycí pohyblivou klapkou.

Alton (E 2570) s délkou 115 cm představuje největší z Machátových hudebních nástrojů. Hrál se na něj jako na violu da gamba, ve spodní části korpusu je uchycen držák zformovaný pro držení koleny. Konstrukci nástroje a okolnosti jeho vzniku popisuje Machát dosti podrobně v textu vypáleném přímo na zadní straně nástroje:

Tento strunový hudební nástroj představuje kombinaci violy de gamba s violou de braccio.⁶ Od jeho dominantní zvukové barvy a tónového rozsahu je odvozen i jeho název *ALTON* (altový tón). Alton má čtyři struny H, e, a, d1, laděné v kvartách. Svoji celkovou interpretační koncepcí je zaměřen hlavně na sólovou dvojhlasnou hru.... Teoreticko-praktický výzkum byl prováděn od r. 1951 do r. 1970. Mensura čistého ladění byla teoreticky přepočítávána 12krát, výrobně přepracována 7krát a to od počátečního jednotného rozsahu 450 mm do optimálních rozsahů čistého ladění pro jednotlivé struny 728, 750, 776 a 800 mm. Uložení de gamba bylo výrobně přepracováno 4krát, uložení de braccio 5krát. Hlavice přepracována 4krát, kobylka rovněž 4krát a vyladovač tlaku kobylky 2krát. Čtyřdesková ozvučná skříň je propojena přímým a kolíčkovým systémem, doplněným zvukovodem k levému uchu.... Celkový teoreticko-praktický výzkum Altonu představuje se všemi výrobně-vývojovými změnami cca 3.000 prac. hodin. Jeho estetický smysl i heuristický aspekt tkví hlavně v tom, že tvořil duševní protiváhu při výzkumu „Gyrokvantové mechaniky“, dále „Mechaniky akčního pohybu“ a fyzikálních úvah, shrnutých pod názvem „Teorémy konkrétnosti“... Mé mamince, která byla těžkou nemocí nohou dlouho upoutána na lůžko, jsem hrával na Alton její oblíbené národní a lidové písně. V Altonu je na památku uzavřen i chomáček jejích vlasů... Faciebat a. d. 1951–1970, Praha, Machát Jaroslav.

Trojboké housle „Machatonky“ z roku 1944 (E 2571) rovněž nesou na svém korpusu vypálené texty, v tomto případě nikoli od Macháta, ale od jeho manželky a přátel:

Tyto housle, vynalezené p. Jar. Machátem, jsem nazval „Housle Machatonky“. Machatonky mají třídeskovou ozvučnou skříň s dvojitým chvěcím převodem, který přináší akusticko-motorickou sílu strun prostřednictvím horní ochvějné desky na dvě příslušně veliké ochvějné desky, dolní a bočnou. Ode dne 1. ledna 1945, kdy jsem se s Machatonkami seznámil, jsem ochoten dosvědčiti vynálezci prioritu jeho myšlenky. B. Listoň, B. Listoňová

5) Psaní i/y v názvu této obce nebylo ustálené, sám Jaroslav Machát používal obě varianty. Dnes se Sychrov píše správně s tvrdým y.

6) Machát používá termíny viola de gamba a viola de braccio místo obvyklejších viola da gamba, da braccio.

Ty kupy třísek, prachu a smetí
při Vašem zrodu sváděly ke hněvu
a přece vždycky, mé milé housle
při Vašich zvucích je mi do zpěvu.
Heda

Přeji všem dalším Machatonkám sytý, bohatý a krásný zvuk, jako mají tyto housle mateřské. P. Kámen

Byl jsem svědkem vzniku „Machatonek“. Zrodily se v době největší revoluce sociální a revoluce myšlení, jsou také tak svojí stavbou revoluční. Přeji jim, aby jejich podivuhodný motorický hlas vždy blažil hudbymilovné lidstvo. Jan Zamek

Nástroj o celkové délce 57 cm má korpus ze tří překlížkových desek. V horní desce jsou tři ozvučné otvory, uvnitř korpusu se nachází systém dřevěných žeber, jejichž funkcí je zesilování chvění.

Dochovaly se i další podobné **trojboké housle** (E 2572) se spodní deskou z javoru a vrchní ze smrku, které jsou spojeny různě vysokými luby. Uvnitř korpusu je rovněž umístěn systém žeber. Na hmatníku je nalepen papírový barevný systém púltónů. Pravděpodobně nedokončeny zůstaly další **housle** (E 2573) skládající se z hlavního žebra, na němž je přišroubován podbradek, struník a krk s hlavicí. Hmatník je rozdělen kovovými pražci.

Dalším trojbokým nástrojem je **viola** (E 2574), také s korpusem z kombinace smrku a javoru a s bukovým krkem. Ve vrchní desce jsou tři ozvučné otvory, z toho dva štěrbinové a jeden upravený jako f, v boční desce jsou pak dva otvory v horní a spodní části. Kolíky v duté hlavici jsou umístěny do klínu. Uvnitř korpusu je opět systém žeber, patrně kvůli zesilování chvění.

Torzo strunného nástroje deskového typu (E 2575) představuje rám vyztužený kovovou obrubou v jedné polovině. Zbytek jsou různé dlouhé hmatníky s vyznačenými púltóny pro jednotlivé struny. Pravděpodobně se mělo jednat o citeru či harfu s dvanácti strunami.

Podle dostupných informací se na Machátovy nástroje hrálo v kruhu rodiny a přátel. Jak vzpomíná paní Julie Perníková, on sám v životě o popularitu neusiloval. Širší veřejnost se o jeho nástrojích zřejmě nikdy nedozvěděla. Tato situace se změnila až díky výstavě v rámci cyklu *Z pokladů Národního muzea*, na níž oddělení hudebních nástrojů Českého muzea hudby představilo tři exempláře nástrojů, nákresy technických detailů, tabulky k výpočtu menzury a základní údaje o životě tohoto pozoruhodného člověka.

An Inventive Mind: Jaroslav Machát and His Experimental Musical Instruments

MARKÉTA KRATOCHVÍLOVÁ

In the history of Czech musical instrument construction we find makers who developed and improved instruments while building on traditions, but also some who had their own visions and experimented with unusual ideas. Not uncommonly these experimenters were active mainly in other fields, and engaged in designing and constructing musical instruments only as a sideline. One well-known figure was the priest Prokop Diviš, who besides the lightning rod also devised what was probably the first musical instrument using electrical energy.¹ Characteristic of these inventors was their Renaissance breadth of interests, sometimes almost suggesting the fictive Czech genius Jára Cimrman.

This characterization applies to a completely real inventor of musical instruments named Jaroslav Machát. Although his main profession was designing aviation instruments, he invented and built the most varied instruments and machines outside this field as well, for example cameras, binoculars, a motorcycle, and a perpetual-motion machine which was displayed in a technical exhibition in the Hibernia Palace in Prague (*U Hybernů*). He was gifted in languages, and taught himself besides Russian, English, German, and French also such tongues as Serbian, Japanese, Latin, and Esperanto. He loved classical music, played cello, and composed. His musical interests, skills, and inventiveness joined forces in an interesting way in the design and construction of untraditional musical instruments. Deposited in the collection of the Musical Instruments Division of the Czech Museum of Music are eight wooden stringed instruments acquired from Mrs. Julie Perníková,² Machát's sister-in-law.

Our parents have four children. I am the oldest, then my sister Božena, then Pepa and Láďa. The first three of us were born in Sychrov and the last, Láďa, in Slavošov. [...] My father says that when he was eight years old grandpa felled a maple somewhere near the charcoal pile (in Sychrov) and had a bench made from it. As children in Sychrov we rode on that bench, and now I have a mandolin carved from it. [...] I was born in 1911, attended an industrial school in Prague, and graduated in 1931. I was not

1) This stringed instrument called the *Denis d'or* (Golden Diviš), powered by electricity from 'Leyden jars', was constructed in 1753. It has not survived.

2) Mrs. Perníková provided a photograph of Machát and supplied much information and personal memories of him both by telephone and in writing.

a soldier and spent the war years in Prague. I married in 1942 and am now employed in Prague at the Ministry of Industry. [...] My wife Hedvika was born in 1917 in Prague and is employed at the Ministry of Postal Services. [...] We were married in 1942, and in 1943 a daughter was born to us, Hedvička. Ten days after her birth she died. We could not save her, because there was a shortage of medicines during the war. We have not had any more children. I think that's all I'd like to write to you about relatives.³

Jaroslav Machát was born on 27 May 1911 in Sychrov-Vrbka near Ledeč nad Sázavou, to Josef and Anna Machát. His father was a highway worker, his mother a housewife. Jaroslav Machát learned to be a machinist in the firm of Brothánek-strojník (Brothánek - Machinist) in Ledeč, then continued at the Higher Industrial Machinists' School in Prague. During the economic depression in the 1930s he made his living as a milling machine operator, a locksmith, a chauffeur, and through other occasional jobs. Then he held several technical and office jobs in succession in various firms and institutions: Letov, Českomoravská Kolben Daněk (ČKD), Tatra, the Ministry of Industry, and Motorlet. In 1954 he took a position with the Research and Testing Aviation Institute in Prague as a designer of aviation instruments.⁴

While working for the Institute Machát investigated the functioning of aviation motors and developed new designs. In the database of the Industrial Property Office we find fourteen of his patents, including patents with the following titles: Arrangement of Point Contacts for Gyroscopic Instruments, Rotor of a Gyroscope Powered by Electricity, Oil Cup for Motors of Gyroscopic Instruments, Safety Cap Mainly for Heads of Sunken Screws, Rubber Buffer to be Placed under Aviation Instruments, Lock Grip Nut, Switch for a Level, Arrangement of Autosyn or Selsyn in Indicators for Long Distance Transmission of Torque, Gyro-Induction Compass, Burner for Oil Stoves, Two-Stroke Round Combustion Motor, and Mechanical Accelerometer Sensor Modified on a Repelling Magnetic Cushion. He worked in the Institute until his retirement in 1971, and died on 8 January 1976 in Prague.

In 1988 the National Museum (parent organization of today's Czech Museum of Music) acquired from Julie Perníková eight musical instruments that Machát designed and constructed, all of them stringed instruments. They are characterized by atypical construction, striking carvings with natural and erotic motifs, and an appearance that is almost diabolic. The backs of some of them have texts burned into them that describe poetically the circumstances of their origin and document Machát's thinking at the time. We shall now describe the individual items in this collection in the order of the inventory numbers assigned to them in the Czech Museum of Music.

3) Excerpts from a letter of Jaroslav Machát to relatives in America. The letter was apparently written in May 1946, because Machát mentions post-war life in Prague and the situation before the election of members in the National Assembly 'the 26th of this month'.

4) The Research and Testing Aviation Institute (Výzkumný a zkušební letecký ústav) kindly provided information from its archive that served as an important source for Machát's biography.

Nákres detailu řezby /

Drawing of a detail in wood carving

Fotografie / Photograph, Emanuele Gadaleta

a Markéta Kratochvílová

NM-ČMH

Mandolin or Mandolin-Quinton (E 2568). This instrument has twelve strings tuned by four sets of wrest pins. The body is decorated with carving based on fantastic figural motifs, with bone, and with mother-of-pearl. The fingerboard is of light and dark wood. The soundhole has a cover that can be opened and closed via a lever. The back is decorated with a carving of the cottage where Machát was born, with the following inscription:

... when my father was about eight years old, grandpa felled a maple by the cottage where I was born in Sichrov,⁵ and later he had a bench made from it. The bench stood 'in the sitting room' by the stove and for many years my mother placed a dish-washing bowl with brass bands on it. To celebrate the victorious end of the Second World War, I made this mandolin quinton from the bench (by this time very damaged by woodworms) in combination with other kinds of wood, according to my own designs. Prague 1945 – Jaroslav Machát.

Zither (E 2569). This instrument was made from plywood sometime between 1950 and 1970. It has seventeen strings. The body is equipped with several holders and grips, and two supports for the right hand. In the lower part of the side is a soundhole with a movable cover.

'Alton' (E 2570). At 115 cm in length, this is the largest of Machát's musical instruments. It was played like a viola da gamba. Set in the lower part of the body is a grip shaped for holding the instrument between the knees. Machát described the design and construction of this 'alton' and the circumstances of its origin in considerable detail in a text burned directly into the back of the instrument:

This stringed musical instrument is a combination of a viola de gamba and a viola de braccio.⁶ The name 'alton' (alto tone) is derived from its dominant tone colour and pitch range. The alton has four strings tuned in fourths: B, e, a, and d¹. In its whole performance conception it is intended mainly for solo playing in two voices.... Theoretical-practical investigation was carried out from 1951 to 1970. The lengths of

5) The use of 'i' vs. 'y' in spelling the name of this community was inconsistent; Machát himself used both variants. Today the correct spelling is with 'y': Sychrov.

6) Machát used the expressions 'viola de gamba' and 'viola de braccio' rather than the more usual 'viola da gamba' and 'viola da braccio'.

strings in their fundamental tuning were calculated theoretically twelve times, then reworked during construction seven times, from the initial uniform length of 450 mm to optimal lengths of 728, 750, 776, and 800 mm. The fastening [of the strings] de gamba was reworked during construction four times, the fastening de braccio five times. The head was reworked four times, the bridge also four times, and the bridge pressure adapter twice. The four-piece soundbox is bound together directly and with a pin system, supplemented by a sound duct to the left ear.... In all, the theoretical-practical investigation of the alton including all the changes made during construction and development accounted for ca. 3,000 hours of work. Its aesthetic sense and heuristic aspect lie mainly in that it formed an intellectual counterweight during investigation of 'Gyro-Quantum Mechanics', also 'Mechanics of Active Motion' and deliberations about physics summarized under the title 'Theorems of Concreteness'... I played my mother's favourite national and folk songs for her on the alton while she was confined to bed because of a serious leg ailment. Enclosed in the alton is a lock of her hair in her memory... Faciebat A.D. 1951-1970, Prague, Machát Jaroslav.

Three-plate violin, 'Machatonky' (E 2571). This instrument made in 1944 again has texts burned into its body, in this instance not by Machát but by his wife and friends:

Those mounds of shavings, dust, and trash
upon your birth provoked me to anger
and yet always, my dear violin,
when hearing your sounds I feel like singing.
Heda

I have named this violin, invented by Mr. Jar. Machát, a 'Machatonky Violin'. It has a three-plate soundbox with a double vibrating transmission that transmits the acoustical-motoric energy of the strings via the upper vibrating plate to two correspondingly-large vibrating boards, below and at the side. I became acquainted with the Machatonky on 1 January 1945 and am willing to testify to the originality of the inventor's idea. B. Listoň, B. Listoňová

I wish all further specimens of the 'Machatonky' the same full, rich, and beautiful sound as possessed by this mother violin. P. Kámen

I was a witness to the origin of the 'Machatonky'. It was born during the time of the greatest social revolution and revolution in thinking, and so is also revolutionary in its construction. I hope that its remarkable motoric voice will always bless music-loving humanity. Jan Zamek

The 'Machatonky' violin has a body made from three plywood plates and a total length of 57 cm. In the upper plate are three soundholes. Inside the body is a system of wooden ribs whose purpose is to amplify the vibrations.

Another, similar **three-plate violin** (E 2572). It has a back plate of maple and a belly of spruce, joined by sides of various heights. Inside the body there is again a system of ribs. Glued to the fingerboard is a piece of paper with a coloured scheme of half tones.

Another **violin** (E 2573). This instrument, which probably remained unfinished, consists of a main rib to which is screwed a chin rest, stringholder, and neck with head. The fingerboard is divided by metal frets.

Viola (E 2574). This is another three-plate instrument, also with a body made from a combination of spruce and maple, and with a neck of beech. In the belly are three soundholes, two of them narrow slots and one in the shape of an *f*. In the side plate are two openings in the upper and lower parts. The pegs in the hollow head are set at an angle. Inside the body there is once more a system of ribs, evidently for the purpose of amplifying the vibrations.

A torso of a board zither or similar instrument. This instrument consists of a frame of which one half is reinforced by a metal band. The remainder comprises fingerboards of various lengths with semitones marked for individual strings. This was probably intended to be a zither or a harp with twelve strings.

According to available information, Machát's musical instruments were played by his family and friends. As Julie Perníková recalls, he himself never tried to promote them, and apparently the broader public never learned of them. This situation changed thanks only to an exhibition in the series *From the Treasures of the National Museum*, in which the Musical Instruments Division of the Czech Museum of Music presented three of these instruments, drawings of technical details, tables for calculating mensuration, and basic information about the life of this remarkable man.

Mandolínový kvinton / Mandolin or Mandolin-Quinton

Fotografie / Photograph, Emanuele Gadaleta a Markéta Kratochvílová
NM-CMH, E 2568

Alton

Fotografie / Photograph, Emanuele Gadaleta a Markéta Kratochvílová
NM-CMH, E 2570

Trojboké housle „Machatonky“ / Three-plate violin, 'Machatonky'
 Fotografie / Photograph, Emanuele Gadaleta a Markéta Kratochvílová
 NM-ČMH, E 2571

Návrh hmatníku / Fingerboard design
 Fotografie / Photograph, Emanuele Gadaleta a Markéta Kratochvílová
 NM-ČMH

**Josef Suk s prof. Františkem Drtinou /
 Josef Suk with the Prof. František Drtina**
 Autograf partitury / Autograph score, 1889
 NM-ČMH, č. př. / Acquisition No. 16/2006

Josef Suk: Polonaise, JSkat 106
 Opis Josefa Suka st. / Copy by Josef Suk, Sr., 1887
 NM-ČMH, č. př. / Acquisition No. 16/2006

